

George Wilhelm Friedrich Hegel

Sämtliche Werke

Zwölftausgabe in zwanzig Bänden,
einer Hegel-Monographie und einem Register

Auf Grund des von

Eduard Boumann, Friedrich Görster, Eduard Gans, Karl Hegel,
Leopold von Henning, Heinrich Gustav Hoffmann,
Philipp Marchhnecht, Karl Ludwig Michelet, Karl Molentzang
und Johannes Schultze befohlenen Originaldruckes
im Saalmeierverfahren neu herausgegeben

von

Hermann Glödner

Zwanziger Band

Tragödie des Kaisers Laius Sophocles

Dritte Auflage
der Jubiläumsausgabe

Jubiläumsausgabe
1958
Hermann Glödner

Stuttgart, 1958
Dr. Frommanns Verlag
Günther Holtboog

George Wilhelm Friedrich Hegel

Sämtliche Schriften aus der Berliner Zeit

Auf Grund des von
Eduard Boumann, Friedrich Görster, Eduard Gans, Karl Hegel,
Leopold von Henning, Heinrich Gustav Hoffmann,
Philipp Marchhnecht, Karl Ludwig Michelet, Karl Molentzang
und Johannes Schultze befohlenen Originaldruckes
im Saalmeierverfahren neu herausgegeben

von

Hermann Glödner

Dritte Auflage
der Jubiläumsausgabe

Jubiläumsausgabe
1958
Hermann Glödner

Stuttgart, 1958
Dr. Frommanns Verlag
Günther Holtboog

18. 10. 1829
Berlin
Hegel

bau, so gut wie gar nicht eingreift. Dieser freiere Zustand des bürgerlichen Lebens kann die Wahlfreiheit bestimmen, daß die formellen Prinzipien der Freiheit bei derjenigen Klasse, welche über der niederen, in England freilich höchst zahlreichen und für jenen Formalismus am meisten offenen Klasse steht, sobald den Gang nicht finden werden, den die Gegner der Reform-Bill in drohender Nähe zeigen.

Sollte aber die Bill, mehr noch durch ihr Prinzip, als durch ihre Dispositionen, den dem bisherigen System entgegengesetzten Grundsätzen den Weg in das Parlament, somit in den Mittelpunkt der Regierungsgewalt, ebnen, so daß sie mit größerer Bedeutung, als die bisherigen Radical-Reformen, gewinnen vermöchten, daselbst aufzutreten könnten; so würde der Kampf um so gefährlicher zu werden drohen, als zwischen den Interessen der positiven Privilegien und den Forderungen der reellen Freiheit eine mittlere höhere Macht, sie zurückzuhalten und zu vermitteln, stände, weil das monarchische Element hier ohne die Macht ist, durch welche ihm andere Staaten den Wechsel aus der früheren, nur auf positives Recht gegründeten, Gesetzgebung in eine auf die Grundfälle der reellen Freiheit basische — und zwar einen von Erfüllterung, Gewaltähnlichkeit und Raub rein gehaltenen Übergang verdantzen können. Die andere Macht würde das Volk seyn, und eine Opposition, die, auf einen, dem Bestand des Parlaments bishier fremden, Grund gebaut, im Parlamente der gegenüberstehenden Partei sich nicht gewachsen fühlte, würde verletzt werden können, im Volle ihrer Stärke zu suchen und dann statt einer Reform eine Revolution herbeizuführen.

Drei

L a t e r i s t i c h e S t e d t,

geholt an der

Griedrich Wilhelm's: Universität zu Berlin.

Den 18. Dictr. 1829. — Den 9. Dictr. 1829. — Den 25. Juli 1830.

1. Siehe beim Eintritt des Rektorat's an der Berliner
Universität.

(Den 18. Decbr. 1829.)

Hanc cathedram, quam vestrae, Vir excellenissime, Viri illusterrimi, praeobligissimi, dignissimi, vestrae, Collegae aestumatisini, praesentiae gravitate, deinde vestra frequen-
tia, Commilitones dilectissimi, et omnium ordinum audi-
tores honoratissimi, circumdataam conspicio, non sine animi commotione descendere potui. Testes enim adestis so-
leniter traditi mili munera gravissimi, a collegis amicis-
simis in me collati; quam eorum benevolentiam Regis Augustissimi clementia ratam habere voluit.

Augetur autem commotio ista usque ad perturbatio-
nem, cum exiguiatem quam ad res gerendas viribus meis
inesse scio, comparem cum officiis mihi demandatis; per-
cellit me ipsa haec necessitas, ex hoc suggestu ad vos
verba de me faciendi. Studia enim illa, quibus me pri-
unum naturae indoles addixit, deinde munera publici
officium adstrinxit, umbratilia sunt; alienum est ab illis,
curae rerum administrandarum interesse, ita ut consuetu-
dinem solitudinis potius quam talis curae facilitatem pa-
rent. Dubius igitur ino anxius, primum ipsa illa collo-
garum aestimallissimorum benevolentia confirmatus sum,

cuius magnam partem esse indulgentiam, etque veniam, quae mihi expetenda esset, iam contineri debui pulare.

Maxime deinde animum erexit ipsa rei magnitudo et auctoritas, ad cuius regendae nonne et speciem vocatus esse videor. Revera enim legibus regimur, unius ingenio et arbitrio nec opus nec ei locus est. Universitas haec litteraria propria gaudet firmata et spontanea valetudine; condita est primum et quotannis aucta regia sapientia aeterni munificentia, sustentata saluberrimis consilii et curis Viri excellentissimi, qui huic parti rerum publicarum praecest, eorumque illustrium virorum, quorum prudenter et opera utilior, instructa denique doctrinæ, ingenio et fama praestantissimorum collegarum. Itaque hoc aedificium ita in se perfectum est, ut amplitudine, ad quam illud pervenisse laetannur, non prematur, sed potius contmetur, ut denique tenuitatem hominis singularis tum ad illud augendum atque promovendum, tum ad detrimentum ei adserendum paululum modo, aut, ut verius dicam, pacne nihil valere existimandum sit, illa autem, quæ necessaria instituto officia magistratum praestanda sunt, ipsam rei magnitudinem nonnisi procul attingant, ila ut si vires imcae eis desint, illa ipsa sibi sufficiat et se tuetur.

Neque vero hanc rerum nostrarum rationem in prospera illa conditione esse positam solum reputandum militaret, sed Academiam nostram propositum sua natura similes habere quam alia instituta, quae ad tuendam et augendam sauctam hominum consociationem destinata sunt. Non enim nostrum est, debellare malignitatem animi humani et quae inde crimina progignuntur, neque propulsare incommoda, quibus corpora nostra vexantur, vita in periculum vocatur; neque alii malorum generibus occurtere, quibus fragilitas humana laborat. In plena adhuc regione versamus, in portu degimus a tempe-

tibus adhuc intacto, quibus suo omnes tempore obici commune fatum est, in atrio laborum sumus, quos a proximatore aetate respublica et generis humani sors difficult postulant. Negotium est nobis cum iuventute; curae nobis sunt litteræ, artes, rerum divinarum humanarumque scientia; occupati sumus contemplando, docendo, præparandis animis ad pericula et labores futuros. Vestra omnino, commilitones, res est, quam agimus. De ea cum locus et occasio postulet, pauca disputatione, summam rei breviter complectens. Et quidem duo illi rei inesse video. Unum, quod studelis, est vestrum ipsorum commodum, ut dignam et prosperam aetatem nanciscamini, atque ea, quae religio, respublica, doctrinæ et artes proponunt dona, in utilitatem vestram convertatis; — hoc autem ipso, quod vestro studio ac voluntate absolvividetur posse, alterum continentur, illud nimur, quod illa quae dixi, — religio, doctrinæ, artes, deinde respublica et iustitia — ipsi sunt fines honorum, suo iure consistunt et aeterna sunt, secura adversus arbitrium nostrum, atque ita sua sponte necessaria, ut quotquot sumus, nonnisi instrumentorum vicem agamus, quibus regnum Dei, salus republicae, aeterna veritas manifesta reddatur, conservetur atque augetur.

Sed eam esse harum rationum felicem et sanctam conditionem tenendum est, ut vestrum commodum et illa summa bona communis vinculo conjugantur et efficiantur. Falso igitur, si ita res se habet, multi haec duo separant, alii id, quod sibi utile sit, solum prosequentes, quidam, quod generosi hominis esse videtur, omnipotem utilitatem spementes, veritatem tantum et interiorum animi beatitudinem sectantes.

Verum id, quod utile est, non arbitrio et casu nititur, sed est ipsa interna ratio rerum, quae ab ipsis rebus aliena esse non potest, sed illis divinitus est insita, ita ut

veritas se ipsam ad utilitatem traducat, neque esse sine illa possit. Unde qui meram utilitatem persequitur, in profanam se vanitatem proicit, neque animi constantiam et in rebus gerendis prudentiam et gravitatem acquirit. Qui autem ultra omnem utilitatem sapere cupit, merisque illis bonis, quasi a rebus humanis sciuncta sint, delectatur, videat, ne segnitiei potius excusationem per vanam illam speciem aucupetur, ne suo proprio potius arbitrio et incepio, quam divina ratione, ut quae rebus humanis se ingredit, iisque se cognoscendam praebet, delectetur.

Hanc vos paucis verbis interpellandi occasionem praetermittere nolui, etiam eam ob causam, quia consilia quibus vos adeamus, fortuita sunt et paucis occasionibus deposita. Scholae quidem academicæ addicii ita in libertatem evasistis, ut vestris praesertim consiliis commissitis, vestra existimatione industriam dirigatis, ex voluntate vestra mores vestros conformetis. Neminem fugit in ea vitae vestrae conditione esse aliquid quod sibi repugnare videatur, illud minirum, indigere consiliorum et praeceptorum, (nam illorum vos indigere ne ipsi quidem insitabimini), et ab iisdem immunes esse et suo dirigi ingenio. Sunt, in iisque non imprudentes viri, qui censcant, iuventutis arbitrio nimium tribui in instituendis moribus suis, atque tum accuratiorem custodiam ad coercendum protervitatem et socordiam, tum amicam, paternam inter doctores et iuvenes necessitudinem maxime exoptandam, imo legibus inducendam esse; neque exempla unquam deesse dolendum est, quae in documentum afferri possint, ex libertate genitam esse licentiam et lasciviam. Nolo autem quaestionem hanc gravissimam altius movere et persequi, illud tantum dico, omnium legum et insitutions humanarum eam esse conditionem, ut vel ab iis quae maximum laudem mereantur, nunquam id praestari

possit, ut nequicia penitus extirpetur, ut criminum exempla plane desint. Legum autem nostrarum ratione, quae non paucis iusto laxior videtur, id effici, quod spectant, — doctrinae, industriae, probitatis libere natum amorem et spontaneam consuetudinem, — maximo documento est experientia et hoc certum testimonium, quod de moribus in academia nostra vigentibus ab aestunatissimo collega prolatum audivimus. Libertatis enim, sine qua virtus, doctrina, pietas esse nequeunt, schola et mater ipsa libertas est. Illud ipsum considerantes, commilitones, praincipian industriae morumque dirigidorum curram vobis permis- sam esse, diligentius de vitae vestrae et studiorum uni- versa ratione consulatis, dcinde persuasum habeatis, disciplinam morum, quantum ad magistratus universitatis attinet, nunquam remissius exercitum iri, quam optimo suc- cessu ad hoc usque tempus gesta fuerit. Sed et alia sunt, eaque maxima incitamenta virtutis et industriae, inter quae ea paucis refero, quae sedi academiae ipsi debentur, unde illud colligitur, prudentissime non in solitario quodam loco, sed in hoc ipso capite regni scholam nostram con- stitutam esse.

Habeatis enim hac in urbe ante oculos gravitatem vi- tae publicae, imaginem et exempla virtutum et durorum difficultumque laborum, quibus ad tuendam hominum con- sociationem et administrandam rempublicam opus est; re- putatis inde, quanta virium vestrarum contentio requiratur, ut illis laboribus pares fiat; de ea libertate et honore, quo litterarum studia fruuntur, iustam inde opinionem con- cipitis; clarum vobis fit, eum non aliquid in se absolutum et superbum esse, sed initium tantum atque humilem gra- dum eius honoris et auctoritatis, quam studia vestra ac vota suspiciunt. Denique vero inter ea illud commemo- remus, nos in conspectu regis ipsius vicinos degere; ex-

emplum eius pietatis, virtutis, industriae ob oculos quotidianie versari, testem eum, praesentem et proximum spectatorem ounis vitae nostrae rationis nos habere. Quod ut gravissimum ita laetissimum ad illa plura, quae tetigi, accedit argumenta, quibus libertatem inventui nostrae concessam ad integritatem morum et in studiis industriam incitari et sponte dirigere censem. Neque vero mentio, quam postremo inieci, eo fine continetur, qui eius occasio fuit. Omnes enim causae conditionis prospere et robustae rerum nostrarum in unum communem fontem et fundamentum redeunt, scilicet in magnamini regis Friderici Guilelmi fortunam, quam universae reipublicae praeesse gratulamur, fortunam dico eam, quam pii animi et sapientium consiliorum, divina providentia iussit esse comitem et fructum. Cuius fortunae non minimam partem, imo in nobilissimis splendidissimisque, quibus augustissimus Princeps diadema regium ornavit, gemmis, fas est habere scholas, quas iuvenum animis ad pietatem, doctrinam atque eam utilitatem, quo res publica ex eadem pietate et doctrina capiat, informandis sacras esse voluit.

Tanto nostram universitatem praesidio frui considerans, annum ab anxiate levatum esse sensi, qua eum solennis species fascium academicorum capessendorum primo repleverat. Confirmor in primis prudentia et gravitate aestumatiissimorum collegarum, qui in sequente anno senatum constitutum et quos iam renunio. Sunt autem membralia eius

Decanus theol. facultat. Dr. Marheinecke
— iurid. — Prof. a Lancizolle

— medic. — — Wagner
— philos. — — von der Hagen.

Manserunt in Senatu Dr. Straufs, Prof. Bekker; sufficiunt Prof. Boeckh, Prof. Wilken, Prof. Gans.

Confirmor denique, prosperum et pacatum rerum statum recipiens, quam tu amicissime collega traddisti, cui de peracto feliciter studio gratulor, qui munus a me suscepit non deseris, sed eadem humanitate, qua rudeme negotii tractandi hac tenus initiasisti, consilium tuum, fidem, auxilium mihi adfore benevolenter promisisti. Dixi.